

Arkeologjia e gjynahut

Description

Shah Vali Allah el-Dehleviu

Shkallët e gjynahut

Ti duhet ta dish se pikërisht sikurse ka veprime që janë mishërime, simbole, dhe praktika që favorizojnë nënshtrimin e anës kafshërore ndaj asaj ëngjëllore, po ashtu ka veprime, simbole, dhe mënyra të të fituarit të gjendjes e cila është absolutisht e kundërt me këtë nënshtrim, dhe ato janë, gjegjësisht, gjynahet.

Ato janë të shkallëve të ndryshme:

- Shkalla e parë e gjynaheve i bllokun totalisht mjetet e një personi drejt përsosmërisë së dëshiruar dhe shumica e këtyre janë prej dy llojesh.

1. a) Prej tyre është ai që kthehet tek Burimet, në atë se ai nuk e di që ka një Zot, apo se ai e koncepton Zotin si të përshkruar nga cilësitë e gjërave të krijuara, apo se ai beson që një gjë e krijuar mund të ketë një pjesë të cilësive të Zotit. I dyti (i këtij lloji të parë të gjynaheve) është antropomorfizmi (*teshbih*), dhe i treti sosh është të bërit shirk, i njohur ndryshe si të mveshurit ortakë Zotit apo asociacionizmi, (*ishrak*). Nefsi (vetja/fryma) nuk do të shenjtërohet derisa ajo të hedhë vështrimin mbi transhendencën hyjnore, dhe derisa administrimi gjithpërfshirës hyjnor të kaplojë botën. Në qoftë se kjo mungon, nefsi do të mbesë i vetëpërthithur apo i preokupuar me atë çka është e ngjashme me vetë atë në të qenit kaq i kufizuar në çdonjërin prej shqetësimeve të tij se perdeja e refuzimit nuk mund të shpohet nga kaq shumë majëza gjilpërash, dhe kjo është më e madhja prej fatkeqësive.

1. b) Lloji i dytë (i gjynaheve në shkallën e parë) është se një person beson që nuk do të ketë krijim të nefsit përtej krijimit fizik dhe se nuk ka asnjë përsosmëri tjetër përtej kësaj aktuale që një person duhet ta kërkojë me ngulm. Në qoftë se nefsi e ushqen këtë ide, ai nuk do ta hedhë aspak vështrimin drejt përsosmërisë.

Të afirmuarit e një përsosmërie të ndryshme nga ajo e trupit fizik është e realizueshme nga shumica e njerëzve vetëm nëpërmjet të konceptuarit të një kushti që është i kundërti i atij aktual nga çdo aspekt. Në qoftë se nuk bëhet kjo, atëherë përbushjet racionale dhe të prekshme do të dukej se janë të kundërvëna ndaj njëra tjetres kështu që një person do të ishte i prirur ndaj të prekshmes kurse racionalja do të shpërfillej. Si rrjedhojë, për këtë caktohet një kriter (*mazinne*) që është besimi se ai do të takohet me Zotin, dhe besimi në Ditën e Fundit, dhe kjo është ajo që pikaset te thënia e Zotit, qoftë Ai i Lartësuar, “Ata të cilët nuk besojnë në Amëshim, zemrat e tyre refuzojnë të dinë, dhe ata janë kryelartë.”^[1]

Përmbledhtazi, kur njeriu vdes duke qenë në këtë shkallë të gjynahut, ana e tij kafshërore shuhet, dhe atë vetë do ta kaplojë krejtësisht urrejtja nga sipër aq sa ai nuk gjen asnjë mënyrë për t’u çliruar ndonjëherë prej saj.

2) Shkalla e dytë e gjynaheve është se ai është arrogant me arrogancën e tij kafshërore ndaj asaj çka Zoti, qoftë Ai i Lartësuar, ka përcaktuar qartë në mënyrë që t’i njerëzit të arrijnë përsosmërinë e tyre, dhe atë çka Kuvendi më i Naltë ka për qëllim me masën më të skajshme të vendosmërisë së tyre për t’u shumuar dhe për t’u ngritur nëpërmjet peygamberëve dhe ligjeve hyjnore. Kështu, ai i mohon këto dhe është armiqësor ndaj tyre. Më pas, kur ai vdes, ata me gjithë vendosmërinë e tyre kanë prirjen që ta urrejnë atë dhe t’i shkaktojnë atij dhimbje, dhe “atë e rrethon gjynahu i tij”^[2] kështu që ai nuk gjen asnjë mjet për të marrë arratinë, por kjo gjendje e dështimit të tij për të arritur përsosmërinë, ose e arritjes vetëm të diçkaje të papërfillshme nga ana e tij, nuk i ndahet atij. Në të gjitha ligjet hyjnore, kjo shkallë e gjynahut e nxjerr personin nga feja e peygamberit të tij.

3) Niveli i tretë është të braktisurit e asaj çka do t'i japë atij shpëtimin dhe të bërit e asaj çka, në Rrafshin e Dhikrit,^[3] do të evokonte mallkime mbi të për shkak se, në shumicën e rasteve, ajo (çka evokon mallkime) është një burim i parashikuar i një korrupsioni të madh mbi faqen e dheut dhe një qëndrim që është në kundërvënie me nefsën më të ulët. (Nën këtë shkallë vijnë):

1. Një person nuk është duke zbatuar asgjë domethënëse nga ligjet hyjnore që të rezultojë në bindje (ndaj Zotit) apo që do ta përgatisë atë për bindje. Kjo ndryshon nga nefs në nefs, me përjashtimin se ata që janë të kredhur në qëndrime të dobëta shtazore janë ata që kanë më tepër nevojë që t'u shtohen ligjet, dhe bashkësitë që anën kafshërore e kanë më të fortën dhe më të kontaminuarën janë ato që kanë më tepër nevojë për shtimin e ligjeve më të rrepta.

1. b) Aktet garbitqare që provokojnë një mallkim të rëndë, siç është vrasja.

1. c) Veprimet plot epush,

1. d) Dhe burimet e dëmshme të të ardhurave, siç janë kumari dhe fajdeja.

Në çdonjërin prej këtyre gjërave që janë përmendur ka një të çarë të madhe në nefs nga aspekti i të sipërmarrurit të asaj çka i kundërvihet praktikës së nevojshme siç e kemi përmendur, dhe një mallkim nga Kuvendi më i Naltë që e rrethon atë, kështu që ndërthurja e këtyre dy gjërave rezulton në ndëshkim. Ky nivel (i tretë) përbëhet nga më të mëdhenjtë e gjynaheve madhore. Ndalimi i tyre përmendet në Enklavën e Shenjtë, bashkë me mallkimin e atyre që i kryejnë ato. Profetët kanë treguar vazhdimisht për atë çka është përmendur aty, dhe pjesa më e madhe e kësaj gjendet e përshtatur në ligjet hyjnore.

4) Shkalla e katërt është mosbindja ndaj ligjeve dhe kodeve hyjnore që ndryshojnë për shkak të ndryshimit të bashkësive dhe epokave. Kjo ndodh për shkak se kur Zoti, qoftë Ai i Lartësuar, dërgoi një peygamber tek një popull, "për t'i nxjerrë ata nga errësira për në dritë", për të korrigjuar devijimin e tyre, dhe për t'i qeverisur ata me sistemin më të mirë, ky mision përmbante edhe që të bëheshin të detyrueshme ato gjëra që ishin të domosdoshme për t'i reformuar dhe qeverisur ata. Kështu, për çdo qëllim ka një simbol të përbashkët dhe jetëgjatë (*mazinne*) në bazë të të cilit ata duhet të vihen para përgjegjësisë, dhe për të cilin ata duhet të pyeten, dhe të përcaktuarit e kohës (për çdo akt) ka rregulla që e kanë të domosdoshme këtë. Ka shumë gjëra që motivojnë drejt një dëmi apo drejt një dobie, dhe, kështu, njerëzit duhet të urdhërohen sipas asaj çka ata do të jenë të motivuar që të bëjnë.

Disa gjëra janë definitivisht të urdhëruara ose të ndaluara, dhe disa gjëra janë të urdhëruara dhe të

ndaluara për një kohë të papërcaktuar. Një pakicë e këtyre (rregullave të ndryshueshme) janë ato çka ka shpallur shpallja e jashtme (Kurani), dhe një shumicë janë konfirmuar vetëm nëpërmjet arsytimit të pavarur (*ixhtihadit*) të Pejgamberit, paqja dhe mëshira e Allahut qofshin mbi të.

5) Shkalla e pestë (e gjynaheve) janë ato për të cilat ligjdhënësi nuk mori vendim specifikisht, dhe as nuk u mor vendim për to në Këshillin më të Naltë. Më saktë, një adhurues u kthye kah Zoti me qëllimin e plotë të vendosmërisë së tij të palëkundur dhe kështu, atij i lindi ideja se një gjë supozohej se duhej ndaluar apo urdhëruar, dhe kjo për shkak të arsytimit analogjik, apo derivimit, apo diçkaje të ngjashme me këtë. Kjo është si efekti që medikamente të caktuara duket se kanë në përputhje me njerëzit e zakonshëm për shkak të përvojës së paplotë, ose për shkak të të mbështeturit mbi gjykimin mbi shkakun e bërë nga një mjek i aftë; ndërkohë që ata nuk e dinë arsyen për efikasitetin, dhe as nuk e ka sanksionuar mjeku atë. Dikush që është i tillë nuk është i çliruar nga përgjegjësia nëse ai nuk vepron me kujdes. Në qoftë se ai nuk e bën një gjë të tillë, një perde do të ngrihet ndërmjet tij dhe Zotit të tij në atë çka ai supozon, dhe kështu ai do të vihet para përgjegjësisë për opinionin e tij.

Elementi që është i këndshëm për Zotin në lidhje me këtë shkallë (të pestë) është se ajo nuk duhet harruar dhe nuk duhet lënë pa i kushtuar vëmendje pavarësisht nga fakti se ka njerëz që dëshirojnë ta imponojnë atë mbi veten e tyre, kështu që Bujari ia shton atyre në atë çka ata ia kanë imponuar veteve të tyre. Në lidhje me këtë, është thënia e Tij, qoftë Ai i Lartësuar, “Unë jam ashtu siç më mendon robi Im [për mua]”^[4], si dhe thënia e Tij, qoftë Ai i Lartësuar, në Kurandin Famëlartë, “Por murgërinë e shpikën ata – Ne nuk ua udhëruam atyre – në përpjekje për të gjetur kënaqësinë e Allahut,”^[5] si dhe thënien e Pejgamberit, paqja dhe mëshira e Allahut qofshin mbi të, “Mos u tregoni shumë të ashpër me veten, përndryshe Zoti do të tregohet i ashpër me ju,”^[6] si dhe thënien e tij, “Gjynahu është diçka që ka një impakt të fuqishëm mbi zemrën tuaj.”^[7]

E njëjta gjë qëndron edhe për dikë që nuk i bindet gjykimit të dijetari ligjor (*muxhtehid*) në qoftë se vetë personi është një *mukalid* (ndjekës i verbër) i cili po kryen *taklidin*^[8] e një dijetari i cili ka pasur këtë (opinion) – dhe Zoti e di më së miri.

Ndikimet e dëmshme të gjynaheve

Ti duhet ta dish se gjynahet e mëdha dhe të vogla mund të dallohen nga njëri tjetri në dy drejtime. Njëri prej tyre është në përputhje me urtësinë që qëndron në themel të devotshmërisë dhe gjynahut, dhe i dyti në përputhje me ligjet dhe kodet hyjnore të trajtuara në imtësi për një kohë dhe jo për një tjetër.

Sa i përket gjynahut të madh, në përputhje me urtësinë që qëndron pas devotshmërisë dhe gjynahut, ai është një gjynah që kërkon fuqimisht ndëshkimin në varr dhe në Ringjallje dhe se dëmton së tepërmi rendin e shëndetshëm të qytetëruar dhe është rrënjësisht në kundërshtim me natyrën fillestare (fitra).

Gjynahu i vogël nënkupton një pjesë të sa thamë më sipër, ose shpesh çon në të ose lips diçka prej tij

nga njëri aspekt apo nga tjetri, siç është rasi i një njeriu që shpenzon në udhën e Zotit ndërkohë që familja e tij vuan urie. Në këtë mënyrë, ai e zmbrafs cilësinë e keqe të mjerimit, por shkatërron rendin familjar.

Sa i përket (emërtimit) të tyre në bazë të ligjeve specifike hyjnore, një gjynah i madh është diçka që ligji hyjnor specifikisht e ka ndaluar apo për të cilin ligj-dhënësi premtoi Xhehenemin (Ferrin), ose sanksionoi me ligj një dënim ligjor (*hadd*), ose për të cilin ai kryerësin e tij e emërtoi si një jobesimtar që është jashtë bashkësisë, dhe kjo si një shprehje e neverisë, dhe për të theksuar natyrën e saj krupëndjellëse. Ndonjëherë, një gjë mund të jetë një gjynah i vogël sipas urtësisë që fshihet pas devotshmërisë dhe gjynahut, dhe një gjynah i madh në bazë të sheriatit. Një shembull i kësaj i marrë nga periudha para-islame është se ndonjëherë feja e tyre praktikonte një gjynah (të një peshe më të vogël) derisa ajo bëhej e përhapur si konvencion në gjirin e tyre saqë ajo bëhej e pamundur që të çrrënjosej. Si rrjedhojë, ligji hyjnor e ndaloi atë, por ata njerëz nuk hoqën dorë së këmbënguluri dhe ishin kryeneçë, kështu që në përputhje me ligjin hyjnor dënimi dhe kërcënimi u prodhuan në përmasë të drejtë, ashtu që kryerja e këtij akti u cilësua se shkonte deri aty sa përbënte armiqësi të ashpër ndaj dinit islam dhe askush nuk guxoi që të kuturiste në kryerjen e diçkaje të tillë, përveç se një personi kryengritës i cili ishte kokëfortë dhe i pacipë përpara Zotit apo njerëzve. Për shkak të kësaj, ai (gjynah) u regjistruar si një gjynah i madh. Përmbledhtazi, ne do ta shtyjme për më vonë diskutimin e gjynaheve të mëdha mbi bazën ligjit hyjnor deri në pjesën e dytë të këtij libri për shkak se ai është vendi i duhur (ku do diskutuar). Këtu ne do të japim informacione në lidhje me pasojat e dëmshme të gjynaheve të mëdha mbi bazën e shkencës së devotshmërisë dhe mëkatit sikurse bëmë deri në njëfarë mase lidhur me tipet e veprimeve të devotshme.[\[9\]](#)

Njerëzit nuk pajtohen në lidhje me atë çfarë është një gjynah i madh. Kur një person i pabindur vdes mbasi ka kryer një gjynah të madh, dhe nuk është penduar, a ka gjasa që Zoti ta falë atë apo jo? Çdo grupim ka parashtruar një argument nga Kurani dhe Suneti. Zgjidhja e mospajtimit, sipas meje, është se veprimet e Zotit janë dy llojesh. Disa ndjekin kursin e zakonshëm të natyrës, ndërkohë që të tjerë janë në shkelje të zakonit. Pohimet që njerëzit i diskutojnë janë të përcaktuara nga dy modalitete (të ndryshme) – njëri, modusi i zakonshëm, dhe, së dyti, absoluti.[\[10\]](#) Kushti, apo kondita, për një kontradiktë është shkrirja në një e dy tipeve, njëlloj si ajo çka logjicienët vendosën në rastin e pohimeve modale (*kadaja muvexhxxhehe*); ndonjëherë, modusi mund të mos jetë i treguar, dhe, kësisoj, (në këtë rast) duhen ndjekur kontekstet. Kështu, thënia jonë “Cilido që gëlltit helmin, vdes,” don të thotë, “Sipas asaj që ndodh zakonisht”[\[11\]](#), dhe thënia jonë, “Jo çdokush që gëlltit helm vdes,” i referohet shkeljes së zakonit, kështu që këto nuk janë kontradiktore.

Pikërisht sikurse Zoti, qoftë Ai i lartësuar, ka veprime në botë që i bishtënojnë kursit të zakonshëm të gjërave, si dhe veprime që ndjekin kursin e zakonshëm të punëve, në mënyrë të ngjashme në amshim ka veprime që i bëjnë bishtë zakonit, si edhe ato që janë të zakonshme. Sa i përket kursit të zakonshëm të gjërave, personi i pabindur, në rast se vdes pa u penduar, ai do të ndëshkohet për një kohë të gjatë, dhe ndonjëherë mund të ketë një shkelje të zakonit dhe kjo është situata e të drejtave të qenieve njerëzore. Sa i përket atij që kryen një gjynah të madh dhe nëse dënohet ai përjetësisht,[\[12\]](#) kjo nuk është e vërtetë dhe nuk është prej urtësisë së Zotit që të sillet njëlloj si me gjynahqarët e mëdhenj ashtu dhe me jobesimtarët – dhe Zoti e di më miri.

Aktet e mosbindjes së një personi që kanë një impakt mbi veten e tij

Ti duhet ta dish se dhuntia ëngjëllore e një personi është e rrethuar nga një dhunti kafshërore në të gjitha anët, dhe, në këtë, i përngjan një zogu në kafaz, lumturia e të cilit shtrihet në të arratisurit nga kafazi dhe në mbërritjen në mjedisin e tij zanafillor të lëndinave të begata, dhe ku i bashkohet shoqërisë së llojit të tij, kështu që zogu do të ngelet krejtësisht i kënaqur prej tyre. Fatkeqësia më e madhe e njeriut është që të bëhet ateist (*dehri*), dhe natyra e vërtetë e ateizmit i kundërvihet dijes së qenësishme (lidhur me Zotin) që ka qenë e krijuar tek ai. Ne kemi shpjeguar se personi në fjalë ka një prirje për te Krijuesi, qoftë e Lartësuar Madhëria e Tij, në rrënjë të prirjes së tij natyrore, dhe një tendencë për ta glorifikuar Atë me pënderimin më të madh të mundshëm. Kjo është ajo çka tregohet në thënien e Tij, i Madhëruar dhe i Lartësuar qoftë, “Kur Zoti yt krijoi pasardhës nga bijtë e Ademit,”^[13] dhe në hadithin e tij (pejgamberit), paqja dhe mëshira e Zotit qofshin mbi të, “Çdo fëmijë krijohet në përputhje me natyrën fillestare.”^[14] Pënderimi i mbramë është i mundur vetëm nëpërmjet një besimi që Krijuesi i tij vepron me qëllimin, zgjedhjen, shpërblimin, dhe imponimin (e detyrimeve fetare) mbi njerëzit, dhe i shndërron ato në ligj. Ai i cili e mohon që ai ka një Zot tek i cili zë fill zinxhiri i krijimit, apo beson se Zoti është privuar nga atributet dhe nuk operon në botë, apo beson se Ai është i shtrënguar që të veprojë pa vullnetin e Vet apo që beson se Ai nuk do t'i shpërblejë njerëzit për të mirën dhe të keqen që ata bëjnë, apo mendon se Zoti i tij është si pjesa tjetër e krijimit apo se Ai ka të njëjtë disa prej attributeve të Tij me njerëzit, apo beson se Ai nuk i mvesh atyre një ligj hyjnor nëpërmjet një pejgamberi – ky njeri, pra, është ateist. Pënderimi për Zotin e tij nuk ka zënë rrënjë në frymën e tij, dhe në dijen e tij nuk ka as edhe një lloj gjëje që të ndikojë në Arealin e Shenjtë. Ai është si një zog i burgosur në një kafaz hekuri, kafaz ky që nuk përmban asnjë dalje dhe madje as edhe një të çarë sa një majë kunji. Kur ai vdes, perdeja (e natyrës fizike) zë e bëhet e tejdukshme dhe drita ëngjëllore shkëlqen tejtej saj deri në njëfarë mase, dhe tendenca e natyrës së tij fillestare trazohet, ndërkohë që pengesat e pengojnë atë në dijen e tij për Zotin e tij dhe në arritjen nga ana e tij të arealit të së Shenjtës, kështu që një vetmi e stërmadhe lind në nefsin e tij më të ulët. Krijuesi i tij (nefsit) dhe Kuvendi më i Naltë e këqyrin atë ndërsa është në këtë gjendje të keqe, aq sa vështrimi i mërisë dhe përbuzjes së tyre ngulitet mbi të dhe frymëzimet e ashpërsisë dhe ndëshkimit filtrojnë deri në frymët e ëngjëjve. Kështu, ai ndëshkohet si në rrafshin e Botës së Imazheve ashtu dhe së jashtmi.

Ose (mund të jetë) një mosbesimtar, që e përçmon modusin nëpërmjet të cilit Zoti, qoftë Ai i Lartësuar, i kryen tranzicionet, sikur ka thënë Ai, “Çdo ditë Ai është në një gjendje modus.”^[15] Me modus (*sha'n*) dua të them se bota ka epoka dhe zhvillime në varësi të urtësisë hyjnore. Kështu, kur fillon një epokë, Zoti, i lartësuar qoftë Ai, zbulon urdhërin e Tij për të në çdo qiell, dhe Kuvendi më i Naltë i rregullon gjërat siç i ka hije kësaj (urtësie) dhe një ligj hyjnor dhe një qëllim dobiprurës këshillohet për njerëzit Atje.

Më pas, Ai i frymëzon Ëngjëjt më të Lartë që të pajtohen për ta vënë në punë këtë kornizë (të re) në botë kështu që konsensusi i tyre u bë shkak për frymëzime në zemrat e njerëzve. Në këtë mënyrë, ky modus pasoi nivelin Para-Ekzistent që nuk ishte i ndotur nga zanafillimi në kohë. Kjo shpjegon gjithashtu përsosmëri të caktuara të të Domosdoshmit, qoftë e Lartësuar Madhështia e Tij, siç është

niveli i parë.^[16] Cilido që i kundërvihet këtij modusi, që e urren atë, dhe i largon të tjerët prej tij, ndiqet nga një mallkim i ashpër nga Ëngjëjt më të Lartë, mallkim ky që e mbështjellë nefsën (frymën) e tij aq sa veprimet e tij dështojnë dhe zemra e tij bëhet e fortë gur, dhe ai nuk është në gjendje të përfitojë dobi nga veprimet e devotshme, dhe kjo është ajo çka përmendet në thënien e Tij, qoftë Ai i lartësuar, “Ata të cilët mbajnë fshehur argumentet dhe udhëzimin që Ne e shpallëm mbasi Në e bëmë atë të qartë në shkrimin e shenjtë, këta janë të mallkuar nga Zoti dhe nga ata të cilët kanë fuqinë për të mallkuar,”^[17] dhe në thënien e Tij, “Zoti ia ka vulosur atyre zemrat dhe dëgjimin e tyre.”^[18] Ky person është si një zog në një kafaz i cili ka rrugë për të marrë arratinë, por i cili është i mbështjellë nga sipër me një trullasje të madhe.

Më pak serioze se kjo (pra, se ateizmi dhe mosbesimi) është që të besohet në njësinë e Zotit dhe ta lartësosh Atë siç i ka Atij hije, por të braktisësh të qëndruarit besnik ndaj asaj që është urdhëruar në urtësinë që shtrihet në themel të devotshmërisë dhe gjynahut. Shembulli i kësaj është ai i një njeriu i cili e njihte guximin dhe dobinë e tij, por nuk mund të përshkruhej se ishte i guximshëm për shkak se të arriturit e guximit nuk është e njëjta gjë si të qenurit i mbrujtur me formën e saj të intelektualizuar. Sido me qenë, kjo është një gjendje më e mirë se ajo e dikujt që as nuk e di kuptimin e guximit. Ai është si zogu në një kafaz të thurur i cili mund të shohë jashtë fruta dhe perime, dhe që dikur ka qenë jashtë në gjirin e tyre për një copë herë. Më pas, papritur zogu u fut në kafaz kështu që, rrjedhimisht, ai gjakon për atë çka është jashtë dhe rreh flatrat dhe çukit vrimat me sqep, por nuk gjen një mënyrë për t’u arratisur s’andejmi. Këto janë gjynahet e mëdha, dhe kjo në bazë të urtësisë që qëndron në themel të devotshmërisë dhe gjynahut.

Më pak serioze se sa kjo është që këto gjëra (të urdhëruara nga Zoti) kryhen, por jo në përputhje me konditat e tyre të domosdoshme. Një person i tillë është si një zog në një kafaz të thyer nga i cili është e vështirë që të merret arratia. Arratia nuk mund të figurizohet pa t’u gërvishtur lëkura dhe pa t’u shkukur pendët. Kështu, ai është në gjendje që të marrë arratinë nga kafazi i tij, por vetëm se nëpërmjet një përpjekjeje të zellshme, dhe (kur ia del të arratiset) ai nuk është në gjendje që të argëtohet plotësisht në gjirin e llojit të tij dhe as të shijojë frutat e fushës siç duhet, për shkak se është gërvishtur dhe i kanë ikur pendët. Këta janë ata të cilët “përzien një vepër punëdrejtë me një vepër të ligë”^[19] dhe pengesat e tyre janë gjynahet e vogla në përputhje me urtësinë që qëndron në themel të devotshmërisë dhe gjynahut. Pejgamberi, paqja dhe mëshira e Allahut qofshin mbi të, i tregoi këto tri gjëra në hadithin në lidhje me urën e Sirasë, kur ai tha: “Disa ranë në zjarr, dhe disa zbritën dhe u shpëtuan, dhe të tjerë u gërvishtën dhe shpëtuan”^[20] – dhe Zoti e di më mirë.

Gjynahet që janë ndërmjet një personi dhe njerëzve të tjerë

Ti duhet ta dish se llojet e kafshëve kanë rrafshe të shumta. Ndër to janë ato që janë gjeneruar si krimbat nga toka, kondita e të cilëve është që të frymëzohen nga Formëdhënësi në atë se si të ushqehen, por jo se si të administrojnë shtëpinë e tyre.

Ndër to janë ato që kanë kapacitet riprodhues dhe mashkulli e femra bashkëpunojnë në rritjen e të vegjëlvë. Qe e drejta e tyre në përputhje me urtësinë e Zotit që të frymëzoheshin me dije shtesë në

lidhje me atë se si të administrojnë shtëpinë. Kështu, Ai i frymëzon shpendët me atë se si ushqehen dhe si të fluturojnë, dhe Ai gjithashtu i ka informuar si të çiftohen, si të ndërtojnë foleza, dhe si të ushqejnë zogjtë e tyre. Ndër llojet, njerëzit kanë një natyrë të civilizuar dhe nuk mund të mbijetojnë pa bashkëpunuar me të tjerë nga lloji i tyre, pasi ata nuk ushqehen me barëra të egër dhe fruta të gjalla, dhe as nuk mbahen ngrohtë nga gëzofi dhe kështu me radhë, gjë që ne e kemi shpjeguar më herët. Është në natyrën njerëzore që të frymëzohet me atë se si të administrohen qytetet bashkë me administrimin e shtëpive dhe mënyrën e duhur për të siguruar mjetet e jetesës. Në kontrast me pjesën tjetër të llojeve që marrin frymëzim instikti në përputhje me nevojën e tyre, njeriut kjo i ndodh vetëm në një masë të vogël të të jetuarit si mëkimi me gji në foshnjëri, të kolliturit kur ngjiret, të hapurit e qepallave kur dëshiron të shohë, dhe kështu me radhë. Është kështu për shkak se imagjinata e tij është e aftë dhe e zellshme, dhe i mundëson atij që të përftojë dije të asaj se si të administrojë shtëpinë dhe qytetin, dhe të përdorë konvencionin dhe imitimin e atyre që mbështeten nga drita ëngjëllore në atë që u qe frymëzuar atyre, dhe nëpërmjet përvojës dhe vëzhgimit të rregullimit të të Padukshmes, dhe reflektimit nëpërmjet studimit intensiv, deduktive analogjike dhe argumentit demonstrativ. Në mënyrë të ngjashme, fakti që ata marrin urdhërin universal emanacioni i të cilit nga Krijuesi i Formave është i domosdoshëm, pavarësisht nga larmitë që lindin për shkak të kapaciteteve të tyre të ndryshme, është një lloj si të receptuarit e vegimeve në ëndrra që emanojnë tek ata nga areali i dijes më të lartë. Këto u paraqiten atyre nëpërmjet formave të përshtatshme, dhe kësaj larmie e formave është falë një cilësie që gjendet tek ata që e receiptojnë emanacionin, jo tek Emanuesi.

Ndër degët e dijes që kanë emanuar tek të gjithë individët njerëzorë, qoftë arabë apo jo-arabë, banorë qyteti apo beduinë shtegtarë – madje edhe në qoftë se mënyra e tyre e të kuptuarit ndryshon – është ndalimi i cilësive që do të shkatërronin rendin e qyteteve të tyre. Këto janë tri llojesh:

1) Aktet epsharake, 2) aktet e makutërisë, 3) aktet që burojnë nga zbatimi i pasaktë i shkëmbimeve.

Parimi themelor këtu është se qeniet njerëzore janë identike në epsh, xhelozitë dhe lakmi. Mashkulli ndër to i përngjan kafshës mashkull në të dëshiruarit e femrave dhe në të mos lejuarit e partnerëve të shumë për një femër. Megjithatë, kafsha mashkull do të luftojë derisa më i fuqishmi dhe më i vendosuri të mbizotërojë, dhe ata që janë poshtë kësaj mposhten, ose përndryshe ata nuk kanë një sens të rivalitetit për shkak se ata nuk e shohin njëri tjetrin teksa çiftohen.

Njeriu është më i zgjuar, dhe bluan në mendje një mendim teksa e sheh dhe e dëgjon një gjë. Për shkak të kësaj, ai është frymëzuar që armiqësitë do të shkatërrojnë qytetin e tyre duke qenë se ata nuk mund të ruajnë një qytetërim përveçse nëpërmjet bashkëpunimit reciprok nga njerëzit, dhe mashkulli merr pjesë më tepër se sa femra në këto çështje civilizuese. Prandaj, kjo iu frymëzua për të përcaktuar qartë se çdo burrë është specifikuar për bashkëshorten e tij, si dhe që të heqë dorë nga konkurrenca për gruan që është caktuar për një burrë tjetër. Kjo është baza e ndalimit të tradhëtisë bashkëshortore. Përtej kësaj, forma e këtij dallimi të grave u bë një çështje që iu caktua konvencionit dhe ligjeve hyjnore. Njeriu mashkull gjithashtu i përngjan kafshës mashkull për aq sa të qenit e shëndetshme e natyrës së tyre fillestare lyp që ata vetëm të ndiejnë dëshirë seksuale për femrat dhe jo për meshkujt, pikërisht sikurse kafshët ia japin këtë lloj vëmendje vetëm femrave. Megjithatë, meshkujt që kaplohen nga epshi i kalbëzuar janë si dikush të cilit ngrënia e llucës dhe e qymyrit i duket e shijshme, pra, ata devijojnë nga natyrë fillestare e shëndetshme. Një person i tillë e kënaq epshin e tij me meshkujt dhe ai bëhet sodomit i cili gjen kënaqësi në diçka që nuk është pjesë e natyrës së shëndoshë. Kjo rezulton në ndryshimin e temperamentëve të tyre dhe në një sëmundje në nefset e tyre. Së bashku me këtë, ajo shkakton mospërfillje për lënien e trashëgimtarëve përderisa nevojën, që Zoti, qoftë Ai i Lartësuar, e ka

destinuar për ata në mënyrë që të shumojnë pasardhësit e tyre, e kënaqin në një mënyrë tjetër. Në këtë mënyrë, ata ndryshojnë rendin në përputhje me të cilin Zoti, qoftë Ai i lartësuar, i ka krijuar ata, kështu që nefset e tyre përthithin neverinë nga kjo punë e urryer. Kështu, njerëzit e shthurur e bëjnë atë gjë, dhe nuk e pranojnë atë, dhe po qe se ajo do t'i atribuohet atyre, ata do të vdisnin nga turpi, por jo nëse devijanca e tyre është vërtet e fuqishme, aq sa ata kapardisen haptazi me vesin e tyre dhe nuk ndihen të turpëruar prej tij. Ndëshkimi ndaj tyre nuk do të vonojë, siç ndodhi në kohën e Profetit Lut, paqja qoftë mbi të, dhe kjo është baza për ndalimin e sodomisë.

Jetesa e njerëzve, administrimi shtëpiak i tyre, dhe qeverisja e qyteteve të tyre kryhen vetëm nëpërmjet arsyes dhe gjykimit të diferencuar. Varësia nga pijet alkoolike shkakton një trazirë të madhe të rendit të tyre, dhe shkakton akte të dhunshme dhe armiqësi. Pavarësisht nga ky fakt, disa njerëz, të cilëve nepsi i ligë ua ka mposhtur arsyen, angazhohen në këtë ves, dhe kalbëzojnë, kësodore, mbështetjet e qytetërimit që ata kanë. Nëse konvencioni nuk do t'i ndalonte ata nga akte të tilla, njerëzia do të shkatërroheshin dhe kjo është baza e ndalimit të varësisë ndaj alkoolit. Sa i përket ndalimit (të pirjes) së sasive të vogla të alkoolit, kjo do të shpjegohet kur, më tutje gjatë këtij libri, të hulumtohen ligjet hyjnore.

Njeriu mashkull i përngjan kafshës mashkull kur bëhet i zemëruar me atë që e mban larg nga qëllimi i tij, dhe i cili i shkakton atij dhimbje në mendje ose në trup. Kafsha mashkull, megjithatë, kërkon vetëm një qëllim të prekshëm ose të imagjinuar, ndërkohë që njeriu kërkon qëllimin e imagjinuar dhe racional, dhe ai është më lakmitar se kafsha. Kafshët ndeshen me njëri tjetrin deri në pikën që njëri prej tyre merr arratinë, dhe më pas ata harrojnë mërinë, me përjashtim kjo të deveve meshkuj, gjedhëve meshkuj dhe kuajve. Njeriu urren dhe nuk harron. Kështu, në qoftë se porta e të përleshurit me njëri tjetrin do të hapej, qyteti i tyre do të dëmtohej dhe jeta e tyre do të çrregullohej. Kështu, ata janë të frymëzuar me ndalimin e vrasjes dhe të qëlluarit ndaj njëri tjetrit, përveçse për shkaqe madhore si ndëshkimet hakmarrëse, e kështu me radhë.

Ndonjëherë urrejtja ndizet në kraharorët e një pjese prej tyre pasi ajo ishte ndezur më parë në gjokset e stërgjyshërve të tyre, ndërkohë që ata iu druheshin hakmarrjes, kështu që ata iu kthyen hedhjes vjedhurazi të helmit në ushqim apo vrasjes nëpërmjet magjisë. Kjo është në të njëjtin nivel me vrasjen, ç'është e vërteta edhe më keq. Sepse vrasja është e hapur dhe mund të eliminohet ndërkohë që kjo jo. Ata gjithashtu patën prirje drejt akuzës së rreme dhe drejt çuarjes së saj tek ata në pushtet, në mënyrë që të vrisnin.

Mjetet e jetësës që Zoti, i lartësuar qoftë Ai, ka siguruar për adhuruesit e tij janë vjelja nga trualli i lejuar, kullotja e kafshëve, bujqësia, artizanati, tregtia, dhe qeverisja e qytetit dhe e kombit, dhe çdo mënyrë e të fituarit përveç këtyre nuk ka asnjë rol në qytetërimin e tyre. Një pjesë e tyre qenë të prirur drejt mjeteve të dëmshme të fitimit, siç janë vjedhja dhe zhvatja, dhe të gjitha këto janë shkatërrimtare për qytetin, kështu që ata u frymëzuan në atë masë sa këto u ndaluan, dhe të gjithë njerëzit ranë dakord për këtë. Në qoftë se rebelët praktikonin këto gjëra, për shkak të kryeneçësisë së nefsit të tyre të ulët, mbretërit e drejtë bënë përpjekje që t'i çrrënjosnin dhe t'i asgjësonin ata. Një pjesë e tyre u bënë të ndërgjegjshëm për përpjekjen e mbretërve për t'i asgjësuar ata, kështu që ata filluan të ishin të prirur drejt pretendimeve të rreme, pabesisë, dëshmisë së rreme, ngrënies në peshë e në masë, kumarit, dhe kamatës. Gjykimi mbi këto veprimtari të dëmshme ishte si ai i zanateve të dëmshme – dhe përnjëmend, po ta gjykosh siç duhet, një taksë toke e zhvatur është si një grabitje në rrugë të madhe, madje akoma dhe më keq.

Përmbledhtazi, për shkak të këtyre arsyeve, ndalimi i gjërave të këtilla hyri në nefset e njerëzve – dhe ata që kishin intelektet më të forta, gjykimet më të shëndosha, dhe dijen më të madhe rreth interesit gjithpërfshirës iu dhanë me mish e me shpirt që t'i ndalonin ato, brez pas brezi, derisa kjo u bë një zakon i rrënjosur thellë, dhe hyri në aksiomat parësore të tyre, njëlloj si pjesa tjetër e çështjeve të mirënjohura të cilat janë gjerësisht të përhapura. Kur ndodhi kjo, te Kuvendi më i Naltë shkoi një ngjyresë prej tyre në përputhje me veprimet kah të cilat ata kishin anuar, që frymëzoi ëngjëjt me këtë ndalesë dhe (dijen) se këto ishin gjërat më të dëmshme. Më pas, sa herë që një njeri do të bënte ndonjërin prej këtyre akteve, ëngjëjt do të bëheshin sikur të ndjenin dhimbje prej kësaj, njëlloj si në rastin kur njëri prej nesh vendos këmbën e tij në një qymyr të nxehtë dhe kjo i përçohet dhuntive perceptimore në atë moment dhe për shkak të kësaj ai ndjen dhimbjen. Si rrjedhojë, për shkak të dhimbjes që ndejnë ëngjëjt, valë rrezatuese zënë e rrethojnë atë person të pabindur, dhe në zemrat e atyre ëngjëjve që kanë prirje për të anuar kah e mira dhe e të tjerëve lind gjykimi se ata duhet t'i bëjnë atij dëm në qoftë se kjo është e mundur. Kursi i tij i paracaktuar, që në ligjin hyjnor quhet “frymëzimi i ëngjëjve” sa i përket mjeteve të tij të jetesës, afatit të tij, jetëgjatësisë së tij, dhe nëse jeta e tij e ardhme do të jetë e vështirë ose e lumtur^[21] – dhe në astrologji, dekretet e lindjes – mund t'i dhurojnë atij një përjashtim nga detyrimi (për njëfarë kohe) kështu që kur ai vdes dhe ky fakt resht së qeni në fuqi, Krijuesi i tij do t'i japë fund atij sikurse Ai ka thënë: “Do t'ju japim fund [do të merremi me ju], o ju dy të varur [të rëndësishëm],”^[22] dhe më pas Ai do t'i ndëshkojë ata në mënyrë më të plotë – dhe Zoti e di më së miri.

Përktheu: Arjol Guni

[1] Kuran 16:22.

[2] Kuran 2:81.

[3] Bota e Imazheve dhe e ëngjëjve.

[4] Në një hadith kudsî që gjendet te Tirmidhiu IV: 23 2496 Zuhd 39.

[5] Kuran 57:27.

[6] Një hadith ky i cituar nga Sujuti prej Tabiriut në interpretimin e ajetit kuranor 2:67 *el-Durr el-Menthur* I (Tehran: el-mektebe el-islamijje el-xha'ferijje, 1957), 77.

[7] Muslimi Birr 14, Tirmidhiu, Dirimiu, Ibn Hanbeli.

[8] *Taklid* i referohet gjykimit të mëposhtëm ligjor të një *muxhtehid*i në njërin nga shkollat ligjore islame.

[9] Në Kapitullin 49.

[10] “Modusi” (*xhihe*) I një pohimi në terminologjinë e logjicienëve islamikë i referohet asaj nëse ajo formulon një rast të domosdoshëm, të mundur apo absolute në terma të kallëzuesit të saj. Modusi i referohet fjalës që shënjon cilësinë e ekzistencës së kallëzuesit sa i përket kryefjalës. Pra, “Zejdi

domosdoshmërisht ecën” kundrejt “Zejdi ka të ngjarë që ecën” dhe “Zejdi po ecën”.

[11] Pra, është sipas zakonisht.

[12] Siç mbrohej kjo nga disa teologë në gjirin e Harixhitëve dhe Mutezilitëve.

[13] Kuran 7:172. “Përkujto kur Zoti Yt nxori nga shpina e bijve të Ademit pasardhësit e tyre dhe i bëri dëshmues të vetes së tyre (duke u thënë): “A nuk jam Zoti juaj?” “ Ky është ajeti që ka të bëjë me Besëlidhjen Parake (*mithak*) ndërmjet Zotit dhe njeriut.

[14] Përmendur në Kapitull 17, *Mishkat*, fq. 26, Buhariu, Xhena'iz, 2, 80. Tefsir 30, 1; Kader 3, Muslimi, Ibn Hanbeli.

[15] Kuran 55:29.

[16] Domethënë, marrëdhënia ndërmjet Paraekzistencës së Zotit përtej kohës në rrafshin e parë dhe veprimtarisë së Tij krijuese nëpërmjet të ndryshuarit të moduseve.

[17] Kuran 2:159.

[18] Kuran 2:7.

[19] Kuran 9:102.

[20] Muslimi IMan 329. *Mishkat*, fq. 1185.

[21] Një jehonë e hadithit të Buhariut, Enbija' 1, Haid 17, Kader 1; Muslimi, Ibn Hanbeli, “*fe ma el-rizk fe ma el-exhel.*”

[22] Kuran 55:31. Sipas komentatorëve, dy të varurit janë njerëzimi dhe xhinët.

Date Created

29/08/2021

Author

erasmusi